

WELKOM BIJ HET ORKEST

Beste groepsleerkrachten,

Jullie gaan samen met jullie klas naar het concert **'Welkom bij het Orkest'**.

Het concert is er helemaal op gericht om jullie klas de schoonheid en magie van het volledige symfonieorkest te laten ervaren. Dat doe je natuurlijk niet alleen door te luisteren naar hun prachtige muziek maar ook door zelf mee te zingen en mee te doen.

Ter voorbereiding op deze bijzondere ervaring ontvangen jullie dit lesmateriaal voor in de klas.

Ook is er 1 introductiefilmpje en zijn er 3 VLOGS die je in de klas kunt bekijken. In deze vlogs gaat presentator Pepijn Gunneweg op zoek naar een prachtig klassiek muziekstuk dat hij op de radio gehoord heeft.

Zo belandt hij bij de musici van het Nederlands Philharmonisch Orkest en raakt hij in gesprek met dirigent Stijn en altvioliste Laura.

Het hele project **'Welkom bij het Orkest'** bestaat uit:

1. **MEET** en **GREET** met muziekdocent en één van de musici bij jullie op school ` in de eerste weken van januari.
2. Voorbereidende **LESSEN** voor **IN DE KLAS**
3. **LIVESTREAM** muziekles vanuit de NedPhO-Koepel voor op het digibord op 3 februari 2020 om 11.00 uur
4. Inleiding met **CONCERT** in de NedPhO-Koepel op 25, 26 of 27 februari 2020
5. **REFLECTIELES** in de klas met opnames van het lied, begin maart 2020

Wat doen jullie leerlingen tijdens het PARTICIPATIECONCERT?

De kinderen zullen tijdens het concert:

1. Het **LIED** 'Op z'n allerbest' met het orkest meezingen
2. Onder begeleiding van paukenist Theun een **BODYPERCUSSIE** uitvoeren met het hele orkest
3. **MEEZINGEN** met het prachtige 'Una fortiva lagrima'- Donizetti
4. Met dirigent Stijn samen het orkest **DIRIGEREN** (dit geldt voor een aantal leerlingen)

Naast de participatieonderdelen is er nog veel meer leuk lesmateriaal beschikbaar om mee aan de slag te gaan. We wensen jullie veel plezier met de voorbereidingen in de klas!

Tot ziens in de NedPhO-Koepel

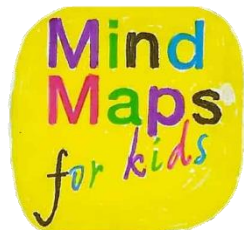

Aftekenlijst Welkom bij het Orkest

ACTIVITEIT	GEDAAN
1. Bekijk met de kinderen het INTRODUCTIEFILMPJE van Pepijn Gunneweg.	
2. Vertel de kinderen dat jullie de aankomende periode met 'WELKOM BIJ HET ORKEST' aan de slag gaan in de klas. Vertel dat er een Meet en Greet is met twee speciale gasten en dat jullie samen naar het concert gaan in de NedPhO koepel waarbij de kinderen mogen meedoen met het Nederlands Philharmonisch Orkest.	
3. Bekijk VLOG 1 waarin Pepijn op zoek gaat naar wat klassieke muziek eigenlijk is	
4. LESMATERIAAL: Lied: Op z'n allerbest Leer het lied 'op z'n allerbest' aan: (opdracht 1 duurt 30 min)----- (opdracht 2 duurt 15 min) ----- (opdracht 3 duurt 30 á 45 min) -----	
5. Bekijk VLOG 2 waarin Pepijn altvioliste Laura ontmoet die voor hem een thema uit de opera van Donizetti speelt	
6. LESMATERIAAL: Donizetti (opdracht 1 duurt 10 min) ----- (opdracht 2 duurt 15 min) -----	
7. Bekijk VLOG 3 waarin Pepijn dirigent Stijn ontmoet	
8. Bekijk de INSTRUCTIEVIDEO van Stijn over dirigeren	
9. LESMATERIAAL: Dirigeren (opdracht duurt 20 á 30 min) ----- Maak een dynamische partituur in de klas en neem deze mee naar het concert als er in jullie klas een kind dirigent mag tijdens 'Welkom bij het orkest'	
10. Bekijk de INSTRUCTIEVIDEO van paukenist Theun	
11. LESMATERIAAL: Samba bodypercussie Leer bodypercussie aan (30 min)	
12. LESMATERIAAL: Sjostakovich Luister en selfie opdracht (30 min)	

MODULE 1: OP Z'N ALLERBEST

1. OP ONDERZOEK UIT (30 min)

Nodig: pennen, potloden, grote vellen papier, stopwatch en toegang tot internet

Vorbereiding: Schrijf aan 1 kant van de grote vellen het woord 'symfonieorkest' en aan de andere kant van het vel het woord 'symfonieorkest' met de zes mindmap vragen zoals beschreven in de tekening onder. Zet een groep tafels tegen elkaar aan en leg een aantal grote vellen op de tafels neer.

Bekijk [VLOG 1](#). In deze vlog gaat Pepijn op onderzoek uit. Hij wil meer weten over **KLASSIEKE MUZIEK** en verzamelt daarom informatie op internet. In deze opdracht gaan de kinderen in de klas een mindmap maken rondom het symfonieorkest.

- **MINDMAP SYMFONIEORKEST**
De kinderen staan om de tafels heen.
In het midden van ieder vel staat het woord 'symfonieorkest'. Laat de kinderen met potlood in 1 minuut zoveel mogelijk woorden opschrijven waar ze aan denken bij het woord **SYMFONIEORKEST**.
- Draai de vellen papier nu om en bespreek de 6 mindmap vragen met elkaar.
Laat de kinderen vervolgens opnieuw in 1 minuut zoveel mogelijk **WOORDEN** invullen bij het symfonieorkest.
Laat de kinderen deze woorden opschrijven bij de 6 mindmap vragen.
- Bespreek kort wat de kinderen hebben opgeschreven. Wat was het verschil met en zonder de mindmap vragen?
Was het makkelijker of juist moeilijker? Is er een vraag waarop nog geen antwoord is?
Staan er woorden bij die je niet kent? Enzovoort.
- Laat (een aantal van) de kinderen nu gebruik maken Google of een andere zoekmachine en in 1 minuut aanvullende woorden bij het symfonieorkest zoeken.
- **REFLECTEER** samen met de groep over het werkproces en wat de kinderen geleerd hebben tijdens deze opdracht.

Extra opdracht: waar zitten de **INSTRUMENTEN** in een orkest? Zomaar door elkaar of zijn er instrumentengroepen?

Teken samen met leerlingen een opstellingsplattegrond van het orkest op een groot vel papier of het bord.

Bespreek de instrumentengroepen met elkaar. Gebruik hiervoor de [Opstelling van een orkest](#).

Meer weten over de instrumenten?

Laat de leerlingen -in groepjes- informatie over de verschillende instrumenten(groepen) opzoeken op het internet.

Denk hierbij aan vragen als: Hoe ziet het instrument eruit? Waarvan is het instrument gemaakt?

Hoe bespeel je het instrument? Hoe klinkt het instrument?

DOEL VAN DEZE OPDRACHT

Kinderen leren wat een mindmap is

Kinderen maken een mindmap

Kinderen doen onderzoek naar het symfonieorkest

MINDMAP VRAGEN

EXTRA THUISOPDRACHT

Laat de leerlingen gedurende een aantal dagen zelf verzamelen waar en wanneer zij klassieke muziek horen. Extra bonuspunten voor wie weet wat ze gehoord hebben.

2. LUISTEREN NAAR HET LIED (15 min)

Nodig: zangversie en instrumentale versie van het lied 'Op z'n allerbest'

Voorbereiding: afspeelmogelijkheid voor de opnames van het lied

Aan de hand van verschillende luisteroefeningen maken de kinderen kennis met het lied 'Op z'n allerbest'.

Dit lied wordt tijdens het concert door de kinderen meegezongen met het symfonieorkest.

Bij het lesmateriaal hoort een opname van dit lied ingespeeld door het Nederlands Philharmonisch Orkest.

DOELEN BIJ HET LIED 'Op z'n allerbest'

Kinderen beantwoorden analytische luistervragen bij het lied op z'n allerbest.

Voer een klassengesprek over wanneer het orkest op z'n best kan **KLINKEN**. Hoe denken de kinderen hierover?

Bespreek onderwerpen als: *samenspel, de noodzaak van een dirigent, aanwezigheid van alle instrumenten, moet je vaak repeteren, maak de ruimte uit waar het orkest zit, maakt het uit wat het publiek doet enz.*

Noteer na afloop van het gesprek de randvoorwaarden die volgens de klas nodig zijn om het orkest op z'n 'allerbest' te laten klinken.

- Luister samen met de klas naar de [karaoke versie](#) van het lied 'Op z'n allerbest'. Voer (een aantal van) de onderstaande **OPDRACHTEN** uit;
 - Welke instrumenten hoor je helemaal in het begin?
 - Doe je ogen dicht en ga staan als je het klokkenspel hoort
 - Klap mee op de maat als het slagwerk (snaredrum) speelt
 - Wie kan een stukje nazingen van de melodie die vaak terugkomt
 - Welke instrumenten heb je gehoord en kun je ook zeggen wanneer (tip: gebruik hiervoor je mindmap uit de vorige oefening)?
 - Geef met je handen aan of het orkest zacht, midden of hard speelt
 - Laat een aantal kinderen 'dirigeren' vanaf minuut 3 tot het einde
- **LUISTER** nu samen met de klas naar de [versie met zang](#) van het lied 'Op z'n allerbest'. Stel een aantal luistervragen aan de kinderen, zoals;
 1. Hoe vaak hoor je de zin 'wanneer klinkt het orkest'? Antwoord: **10 keer**
 2. Hoe heet de stok van de dirigent? Antwoord: **baton**
 3. Over welke instrumenten wordt er gezongen?

Antwoord: **strijkers** viool/altviool/cello/contrabas
houtblazers dwarsfluit/hobo/klarinet/fagot
koperblazers hoorn/trompet/trombone/tuba
slagwerk pauken/kleine trom/grote trom/bekkens/xylofoon
harp

3. HET AANLEREN VAN HET LIED - AANLEERSPEL (30 min)

De kinderen leren het lied 'Op z'n allerbest' zelfstandig te zingen. Voor het aanleren van dit lied zijn twee manieren beschreven. Het AANLEERSPEL is bedoeld voor groepen die veel ZINGEN in de klas en ook gewend zijn om langere liederen te zingen. 'OP Z'N ALLERBEST DOOR DE WEEK' is bedoeld voor klassen waar niet zoveel gezongen wordt. Hier leren de kinderen steeds een stukje van het lied totdat ze het hele lied kennen.

DOELEN BIJ HET LIED 'Op z'n allerbest'

Zingen zelfstandig het lied 'Op z'n allerbest'
Kinderen luisteren naar en raken bekend met het repertoire

3A. AANLEERSPEL voor een klas die regelmatig liedjes zingt

Nodig: print en knip [werkblad knipvel](#) een aantal keer en schrijf/ projecteer de tekst van het refrein en de finale op het bord.

Stap 1 Deel de stukjes tekst uit aan de leerlingen. Elke leerling heeft zijn eigen stukje tekst en laat deze niet aan de anderen zien. Het refrein en de finale staat op het bord. Gebruik hiervoor [werkblad aanleren refrein en finale](#). De leerlingen **LUISTEREN** naar het lied. Wanneer ze hun eigen tekst horen gaan ze staan en spreken/zingen hun tekst mee.

Stap 2 Wie heeft dezelfde tekst (zie stap 1)? Maak groepjes met leerlingen die dezelfde tekst hebben. Luister nog eens naar het lied en laat de **GROEPJES** meezingen/meespreken met het lied. Het refrein zingt iedereen mee.

Stap 3 Laat de groepjes nu op de **JUISTE PLEK** zitten in het orkest. Gebruik daarbij de [opstellingsplattegrond](#) die bij opdracht 'Op onderzoek uit!' is gemaakt. Heb je nog geen plattegrond gemaakt? Bespreek dan eerst met de klas de opstelling van een orkest. Laat vervolgens één leerling de dirigent zijn die de groepjes op het juiste moment 'aan zet'.

Stap 4 Herhaal het **MEEZINGEN** met het lied meerdere malen in de klas. Wissel af met de zangversie en de instrumentale versie zodat de kinderen gewend raken om het lied mee te zingen met de musici.

3B. HET AANLEREN VAN HET LIED DOOR DE WEEK voor een klas die niet zo vaak zingt

Zing iedere dag (10 – 15 min) met je klas en leer het lied van maandag tot vrijdag.

Er komt dagelijks een stukje bij totdat je het hele lied hebt ingestudeerd met de kinderen.

Nodig: Tekst van het lied 'op z'n allerbest' op het digibord

Blaadjes en pen voor dinsdag

Blaadjes en kleurpotloden voor donderdag

Op **MAANDAG**

- Luister naar de opname van het lied '[Op z'n allerbest](#)'
- Zing vervolgens het **REFREIN** eerst een keer helemaal voor.
- Schrijf of projecteer de woorden op het digibord. Wijs de woorden tijdens het zingen een aantal keer ritmisch mee. Laat de leerlingen met je meezingen.
- Laat het aanwijzen ook door een leerling uitvoeren.

Op **DINSDAG**

- Luister naar de opname van '[die Moldau](#)'.
- Vraag de kinderen om 5 **WOORDEN** op te schrijven als ze naar deze muziek aan het luisteren zijn.
- Bespreek de woorden die de kinderen hebben opgeschreven en schrijf er een aantal op het bord.
- Verdeel de woorden in 4 categorieën en bespreek deze categorieën:

1) Emoties: wat het met je doet (woorden als: boos/blij/vrolijk/angstig)

2) Gedachtes: waar je aan denkt (woorden als: vakantie/feestje/lift)

3) Oordeel: wat je ervan vindt (woorden als: mooi/lelijk/saai)

4) Het orkest: wat bij het orkest/muziek hoort (woorden als: dirigent/violen/muziek/snel/langzaam)

- Laat de leerlingen nu hun eigen woorden verdelen onder deze vier groepen. Hebben ze ergens nog niks ingevuld? Luister dan nogmaals met de klas naar de opname en laat de leerlingen bij elke groep tenminste 1 woord opschrijven.
- Bewaar de blaadjes voor de opdracht van morgen.
- Luister naar de opname van het lied en leer vervolgens het couplet over de **STRIJKERS** d.m.v. voor- en nazang. Je zingt steeds 1 zin voor en de kinderen zingen je na.

Op **WOENSDAG**

- Luister naar [Bruckner 8, vierde deel](#) en **HERHAAL** de luisteropdracht die beschreven staat bij dinsdag. Vergelijk de woorden die de kinderen gisteren opgeschreven hebben (voor de strijkers) met de woorden van vandaag.
- Luister naar [de opname van het lied](#) en leer nu het couplet over de **BLAZERS** d.m.v. voor- en nazang.

Op **DONDERDAG**

- Luister met je groep naar de **HARPCADENZE**. Gebruik hiervoor [deze video](#). Laat de kinderen tekenen hoe ze denken dat dit instrument eruitziet.
- Vergelijk de tekeningen van de kinderen in de klas met elkaar en laat daarna een harp zien. *Waren er kinderen die snaren hebben getekend? Zijn er kinderen die bedacht hebben hoe je dit instrument bespeeld? En klopt dat een beetje met hoe de harp bespeeld wordt? Zijn er kinderen die getekend hebben hoe groot het instrument is?*
- **BONUSVRAAG!** Herkent iemand deze muziek misschien?
Antwoord: dit is hetzelfde stuk als op dinsdag (Moldau) beluisterd is bij de strijkers, maar deze keer uitgevoerd op harp.
- Luister naar [het lied](#) en leer de tekst aan over het **SLAGWERK**, de **HARP** en de **DIRIGENT** d.m.v. de *wegveegtechniek*; schrijf de tekst op het (digi)bord. Zing steeds een regel voor en laat de kinderen nazingen. Zodra de kinderen een zin goed kunnen zingen, haal je de zin weg op het bord totdat de tekst helemaal verdwenen is.
Tip! Je kan ook woorden weghalen i.p.v. zinnen als je de tekst vaker wilt herhalen.

Op **VRIJDAG**

- De leerlingen hebben de afgelopen dagen een aantal keer het lied gehoord en stukjes daaruit geleerd. Bespreek met de klas de onderdelen waaruit dit lied bestaat in willekeurige volgorde: noem hierbij het intro (1) – couplet (2) – refrein (3) – finale (4) – doorwerking (5) – tussenspel (6). Geef elk onderdeel een nummer en luister met de klas naar [het lied](#). Laat de leerlingen in tweetallen of groepjes de vorm van het lied opschrijven. Antwoord: 1 – 3 – 2 – 2 – 3 – 6 – 5 – 4
- Zing het **HELE LIED** met de klas. De kinderen hebben het lied deze week vaak gehoord en zullen de finale vanzelf zingen. Zo niet, gebruik dan voor- en nazang en laat de tekst zien op het digibord.

DOELEN BIJ HET SPEELSTUK 'Op z'n allerbest'
 Kinderen oefenen met lange en korte klanken
 Kinderen spelen een spelstuk a.d.h.v. een grafische partituur

4. EXTRA OPDRACHT: SPEELSTUK 'Op z'n allerbest' (15 min)

Nodig: [grafische partituur](#), opname van het lied '[Op z'n allerbest](#)', verschillende instrumenten, (digi)bord

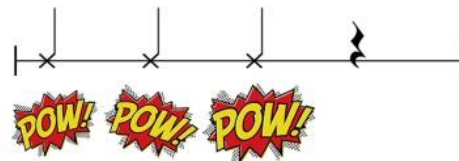
Vorbereiding: zelf oefenen van de grafische partituur

Een leuke variatie op zingen van het lied is het meespelen met het lied.

*Hiervoor kun je gebruik maken van een [GRAFISCHE PARTITUUR](#). Op deze manier kun je het lied nog veel vaker horen zonder dat het gaat vervelen én door het uitvoeren van dit spelstuk oefen je ook nog met het verschil tussen **LANGE klanken** (halve noot) en **KORTE klanken** (kwartnoot).*

Het is handig om het spelstuk en de volgorde hiervan zelf vooraf al een paar keer te hebben geoefend zodat je weet welke regel van de grafische partituur je moet aanwijzen.

KORTE KLANKEN

LANGE KLANKEN

- **BESPREK** met de klas het verschil tussen lange en korte klanken. Geef hierbij zelf een aantal voorbeelden.

Korte klanken: het woord 'pow!', een tik met een potlood, een klap in je handen, shake met een schudei.

Lange klanken: het woord 'woosh', een veeg met je hand over je been, een veeg met de bezem over de vloer, een tik op de triangel.

- Laat de kinderen vervolgens zelf naar voorbeelden van lange en korte klanken zoeken door te **EXPERIMENTEREN** met hun stem, bodypercussie en met geluiden van voorwerpen uit het klaslokaal.
- Verzamel de korte en lange klanken en schrijf ze op het digibord.
- Laat nu de [grafische partituur](#) zien op het digibord en oefen de WHOOSH! En de POW! (lang lang – kortkortkort) een paar keer zonder muziek.

TIP! Als de kinderen het ritme onder de knie hebben is het handig om alle drie de regels een keer apart te oefenen voordat je begint. Ze lijken hetzelfde maar ze zijn net een beetje anders!

- Varieer nu met de andere korte en lange klanken die jullie verzamelt hebben met de klas.
- Als iedereen het spelstuk goed kent, kun je dit **MEESPELEN** met de opname van het lied '[Op z'n allerbest](#)'.

MODULE 2: DONIZETTI

Bekijk [VLOG 2](#). In deze vlog bezoekt Pepijn een repetitie van het Nederlands Philharmonisch Orkest in de NedPhO- Koepel. Daar ontmoet hij altvioliste Laura, zij nodigt hem uit bij haar thuis. Daar vertelt Laura aan Pepijn dat muziek, het vertellen van een verhaal zonder woorden is. Zij speelt voor prachtige thema van Donizetti's 'Una Fortiva Lagrima' een aria uit de opera L'elisir d'amore.

1. LUISTER- EN VERTELOPDRACHT (15 min)

Nodig: digibord

- **BEKIJK** met de klas [een videofragment](#) uit de Franse editie van 'The Voice'.
- In het videofragment wordt de aria 'Una Fortiva Lagrima' van Donizetti gezongen. Zet het fragment bij 0.50 stop en bespreek het fragment kort met de klas na. Stel vragen als;
 - Herkennen de kinderen het lied
 - In welke muziekstijl wordt er gezongen?
 - Hoe oud denk je dat de zanger is in dit fragment?
 - Hoe oud denk je dat de muziek uit dit fragment is? (Antwoord: 188 jaar (1832))
 - Draaien de coaches om denk je? Waarom wel/niet?
 - Zou jij omdraaien voor deze zanger? Waarom wel/niet?
 - Heb je dit soort muziek weleens gehoord? Waar en weet je nog wat?
- Kijk vervolgens de rest van het fragment en bespreek de antwoorden.

Wat is een aria?

Een aria is een expressief of briljant zangstuk, meestal voor één stem en orkestbegeleiding.

Aria is een Italiaanse term voor een uitgebreid zangstuk voor solostem en orkest. Meestal maken aria's onderdeel uit van werken van grotere omvang, zoals opera's.

DOELEN BIJ DONIZETTI

Kinderen luisteren naar en raken bekend met het repertoire
Kinderen leren het verhaal van de opera l'elisir d'amore en de aria 'Una fortiva lagrima'

- Vertel het **VERHAAL** van de opera L'elisir d'amore:
Deze Italiaanse opera is geschreven door Donizetti in 1832. Het is een grappige verhaal over de liefde. Een arme **BOERENJONGEN**, Nemorino wordt stapelverliefd op het rijke **MEISJE** Adine. Ze hebben het erg leuk samen, maar Adine laat niet aan hem merken of ze hem ook leuk vindt. Dan komt er een sergeant in het dorp aan, een stoere jongen en erg populair bij de meisjes. Hij vraagt Adine ten **HUWELIJK** en Nemorino heeft een gebroken hart. Hij vraagt aan de **KWAKZALVER**, dokter Dulcamare, om hem te helpen.

De dokter geeft een **LIEFDESDRANK** aan Nemorino. Deze liefdesdrank is eigenlijk alleen maar goedkope wijn, maar toch is Nemorino ervan overtuigd dat het werkt en dat zijn Adine nu wel van hem zal houden. Hij loopt er zelfs van naast zijn schoenen en geeft haar geen aandacht meer. Adine begrijpt er helemaal niks van en is boos op Nemorino. Ze geeft haar ja-woord aan de stoere sergeant.

Op de dag van de **BRUILOFT** twijfelt Adine toch heel erg. Ze wil niet trouwen met de sergeant want ze verliefd op Nemorino. Ze vraagt uitstel voor haar huwelijk. Nemorino weet niet dat Adine ook van hem houdt en is ten einde raad. Hij gaat terug naar dokter Dulcamare en smeekt hem om nog meer liefdesdrank. De dokter wil eerst meer geld en dat Nemorino heeft niet meer. Hij belooft daarom het **LEGER** in te gaan en geeft zijn eerste soldatensalaris aan de dokter. Wat Nemorino dan nog niet weet is dat hij net heel veel **GELD** heeft gekregen van zijn overleden oom. Adine koopt ondertussen voor haar Nemorino het legercontract af zodat ze **SAMEN** kunnen zijn. Als ze elkaar weer zien vertellen ze eindelijk hoe stapelgek ze op elkaar zijn. **EIND GOED**, al goed.

- **BEKIJK** nu met de klas [een videofragment](#) van 'Una Fortiva Lagrima' uit de opera L'elisir d'amore. Dit is het moment waarop Nemorino de liefdesdrank heeft ingenomen.

DONIZETTI

Tijdens het concert wordt een stuk uit 'Una fortiva lagrima' gespeeld.

De kinderen mogen hier meezingen en verplaatsen zich in het moment dat Nemorino de liefdesdrank drinkt om Adine voor zich te winnen.

DOELEN BIJ DONIZETTI

Kinderen kunnen zelfstandig de melodie van 'Una fortiva Lagrima' meezingen
Kinderen leren emoties en personages te verbinden aan verschillende soorten stemgebruik

2. AANLEREN VAN FRAGMENT UIT 'UNA FORTIVA LAGRIMA' (15 min)

Nodig: digibord

- Maak een kring in de klas en warm samen je stem op. Denk hierbij aan; het opwarmen van het lichaam, je zanghouding, ademsteun en doe verschillende oefeningen rondom stemvorming. Onderstaand een aantal voorbeeldvideo van inzingen met je klas:
[Babbel maar een beetje mee:](#) warming up gezicht + articulatie
[Toonladder:](#) ademsteun + stemgebruik (van spreekstem naar kopstem)
[Fruit:](#) ademsteun + hoog/midden/laag zingen
- **LUISTER** nu naar de opname van [de aria](#) en zet de opname stop op 0.30 sec welke instrumenten hoor je? Antwoord: [de harp en de klarinet](#)
- Zet de opname weer aan en vraag klassikaal (of aan 1 van de leerlingen): wie kan de melodie al mee neuriën? Is er iemand die de melodie alleen durft mee te neuriën of zingen op 'nanana'?
- Aanleren van de tekst en melodie.
Het fragment uit de aria bestaat uit 4 muzikale zinnen.
 - Zing iedere zin voor op 'noe' en laat de kinderen de zin nazingen.
 - Zing twee zinnen voor op 'nu' en laat de kinderen de zinnen nazingen.
 - Zing alle 4 de zinnen voor op 'na' en laat de kinderen de zinnen nazingen.
 - Zing nu de tekst voor;

*Zij is de liefste die ik ken
Ook al ziet zij niet wie ik ben
Hart en ziel in 1 glas
Dromend dat ik al dichtbij haar was*

- De muziekstijl van 'Una Fortiva Lagrima' is **OPERA**, klassiek muziektheater. Hoe klinkt het als je dit fragment zingt zoals in de opera? Hoe gebruik je je stem? Hoe gebruik je je mimiek? Hoe gebruik je je lichaam?
- Probeer met je klas na te doen hoe een operazanger beweegt en klinkt. Doe deze oefeningen vrij, naar eigen interpretatie en met een beetje humor.
- Zing vervolgens de melodie op verschillende andere manieren met je klas. Bijvoorbeeld als zeeman/ kind/ deftige dame of heer/ rapper/ popster/ bejaarde man of vrouw/ onderwater etc. Laat kinderen eventueel ook zelf **PERSONAGES** verzinnen. Denk bij deze werkvorm ook aan lichaamshouding.

Tip! deze oefening kan voor veel energie en plezier zorgen wanneer deze vol overgave wordt gedaan.

MODULE 3: DIRIGEREN (25 min)

Bekijk [VLOG 3](#) In deze vlog ontmoet Pepijn dirigent Stijn van het Nederlands Philharmonisch Orkest. Als dirigent geeft hij aan wanneer en hoe het symfonieorkest speelt en weer stopt met spelen. Het orkest volgt zijn dirigeertekens. Tijdens het concert mogen een aantal kinderen het orkest gaan dirigeren. Het is daarom handig als iedereen de afgesproken tekens van het dirigeren kent.

- Bekijk eerst samen de [instructievideo](#) van Stijn over dirigeren. Stel kijkvragen aan de kinderen:
 - Hoeveel mensen spelen ermee in het Nederlands Philharmonisch Orkest?
Antwoord: *wel 70-80 of 100 mensen groot*
 - Hoe heet het dirigeerstokje ook wel?
Antwoord: *Een baton*
 - Heeft iemand een idee waarom een dirigent een baton gebruikt?
Antwoord: *Een baton verlengt je arm*
 - Waarom heb je een dirigeerstok nodig?
Antwoord: *Zodat iedereen in het orkest de dirigent kan zien*
 - Wat zijn de twee dingen die de dirigent vooral doet?
Antwoord: *Het aangeven van het tempo en hoe hard het orkest speelt*
 - Wat geeft Stijn nog meer aan in de video zonder dat hij daar over verteld?
Antwoord: *Hij zet de muziek 'uit' door een soort rondje te maken met z'n hand*
 - Kijkt het orkest alleen maar naar het dirigeerstokje?
Antwoord: *Nee, ook naar gezichtsuitdrukking en naar de lichaamshouding van de dirigent*
- Luister met de klas naar de muziek van [Johann Strauss - Auf der Jagt](#)
- DIRIGENTENSPEL**
 - Verdeel de klas in jongens en meiden. Laat ieder kind zelf een baton kiezen (pen, speelstokje of iets anders)
 - De meiden mogen beginnen: laat de meiden met hun eigen baton het ritme aangeven bij het stuk zoals Stijn in de video al even voor heeft gedaan. Wie lukt het ook al om harder en zachter mee te laten zien? En emotie over te brengen of lichaamshouding toe te voegen aan het dirigeren?
 - Na het eerste schot (0.39) zijn de jongens aan de beurt. Zij mogen nu dirigeren.
 - (1.16) klinkt het tweede schot. Nu mogen de jongens en de meiden samen dirigeren.
 - De docent wijst 1 iemand aan die stopt. Dat kind wijst de volgende aan die stopt enzovoort totdat er voor het einde nog 1 dirigent over is (dit moet dus heel vlot gaan en is handig om voorafgaand aan de opdracht even te oefenen).
- Bespreek kort met de kinderen na hoe deze opdracht gegaan is.
- EXTRA VIDEO:** bekijk [het interview met Stijn](#) de om hem beter te leren kennen!

DOELEN BIJ DIRIGEREN

Kinderen leren de functie van de dirigent kennen
Kinderen leren de meest voorkomende dirigententekens
Kinderen luisteren naar en raken bekend met het repertoire
Kinderen maken een dynamische partituur

EXTRA OPDRACHT

DYNAMISCHE PARTITUUR (20 á 30 min)

- De kinderen maken in groepjes een eigen partituur met dynamische tekens pp, p, mf, f, ff.
- Bespreek aan de hand van de [MINDMAP dynamische tekens](#) over de functie van dynamiek en de betekenis van de symbolen.
- Laat nu iedere groepje het [werkblad dynamische partituur](#) samen invullen.
- Zet de muziek aan en laat de groepjes oefenen met het aangeven van de dynamische tekens. Let erop dat ieder teken tenminste 8 tellen moet duren. Anders heeft het orkest geen tijd om er goed op te reageren.
- Laat vervolgens per groepje 1 **DIRIGENT** de partituur presenteren aan de klas. De rol van de docent is om het orkest te spelen door de muziek harder en zachter te zetten op het teken van de leerling.
- Bespreek met de groep na; waren de verschillende tekens duidelijk? Lukte het om ook de maat mee te slaan? Ging het afwisselen niet te snel of te langzaam?
- Zit er in jouw klas een dirigent die voor het orkest mag tijdens Welkom bij het orkest? **Neem je partituur dan mee naar de NEDPHO Koepel!**

MODULE 4: SAMBA BODYPERCUSSIE

Bekijk voorafgaand aan dit lesonderdeel [het instructiefilmpje](#) van paukenist Theun. Hij leert de kinderen in de video een BODYPERCUSSIE die ze samen met het orkest zullen uitvoeren tijdens het concert.

Nodig: digibord,

Vorbereiding: Oefen zelf alvast een aantal keer de bewegingen mee.

BASISRITME EN BREAK (30 min)

- Bodypercussie betekent geluid maken met je eigen lichaam. Bekijk samen met de klas een [video](#) over bodypercussie. Bespreek met de leerlingen welke geluiden/bewegingen ze hebben gezien in de video.
- De bodypercussie die jullie in de klas gaan leren bestaat uit een basisritme en een 'break'.
- Leer eerst het BASISRITME aan de leerlingen. Bekijk hier voor de [instructievideo](#) van Theun. Het basisritme bestaat uit 4 bewegingen (stamp, been, klap en indianenklap).
- Oefen iedere beweging eerst een aantal keer zodat de leerlingen precies weten hoe het moet. Voer de bewegingen uit voor met aandacht voor uitvoeringskwaliteit;

- 1. Stamp** stamp recht met je voet op de grond, geen schuifstamp en stamp met rechtervoet
- 2. Been been** tik eerst met je rechterhand en dan je linkerhand, let op niet te hard anders heb je daar straks last van ☺, en let bij de uitvoering op het ritme
- 3. Klap** klap niet te hard, klap ter hoogte van je gezicht; het ziet er mooi uit als iedereen op dezelfde manier klapt want als je iets heel goed wilt doen zijn juist de hele kleine dingen belangrijk, let maar eens op hoe het orkest beweegt
- 4. Indianenklap** deze wat uitdagende klap lukt het best als je hem eerst een aantal keer langzaam oefent, wie kan hem het eerst van jullie klas?

Ik speel de sam - ba. Speel jij de sam - ba mee?

stamp rechts been rechts been links klap klap stamp rechts been rechts been links klap tik armen gekruist tik achterkant handen

DOELEN BIJ BODYPERCUSSIE

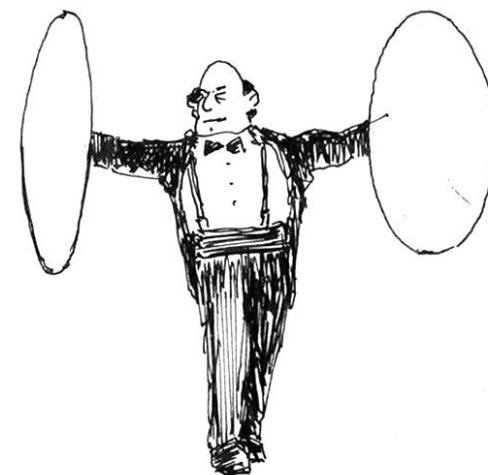
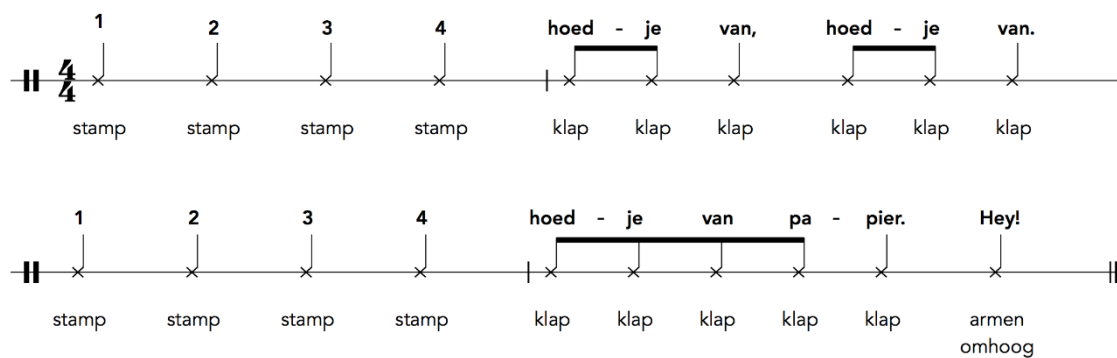
Kinderen leren het basisritme en de break van de bodypercussie

Kinderen spelen de bodypercussie met een samba mee

- Plak nu de verschillende bewegingen achter elkaar.
- Eerst de eerste maat. Gebruik ter ondersteuning bij de beweging de tekst; 'ik speel de sam-ba'.
- Leer nu de tweede maat aan. Gebruik ter ondersteuning bij de beweging de tekst; 'speel jij de sam-ba mee?'
- Speel de twee maten achter elkaar en oefen de bodypercussie met een [opname van de samba](#) mee.
- Variatie!
 - Vervang de 2x klap voor twee keer samen klappen met een klasgenootje naast je.
 - Vervang de 2x klap (3) met een eigen idee, kies samen met je meester of juf de beste 2 ideeën uit.

- Tijdens de samba met het orkest spelen de kinderen samen met paukenist Theun ook een break. Deze break is gebaseerd het 1,2,3,4 hoedje van papier en is zo dus makkelijk te onthouden.
- Oefen deze break eerst met de tekst erbij en later ook zonder tekst zodat alleen het ritme hoorbaar is.

Extra videomateriaal
 Zin om nog meer te zien?
 Bekijk de video over [Slagwerk NedPhO](https://www.nedpho.nl/slagnedpho)

MODULE 5: SJOSTAKOVICH

1. LUISTER, VOEL, DENK EN OORDEEL (30 min)

Nodig: blaadjes en pennen, mobiel met camera, digibord

- **LUISTER** met de klas naar de opname van [Sjostakovich 8, deel 2](#).
Vraag de kinderen om 5 **WOORDEN** op te schrijven als ze naar deze muziek aan het luisteren zijn.
Bespreek de woorden die de kinderen hebben opgeschreven en schrijf er een aantal op het bord.
- Laat de leerlingen vervolgens hun eigen woorden verdelen onder de vier groepen.
 - 1) **emoties:** wat het met je doet (woorden als boos/blij/vrolijk/angstig)
 - 2) **gedachtes:** waar je aan denkt (woorden als vakantie/feestje/lift)
 - 3) **oordeel:** wat je ervan vindt (woorden als mooi/lelijk/saai)
 - 4) **het orkest:** wat bij het orkest/muziek hoort (woorden als dirigent/violen/muziek/snel/langzaam)

Hebben ze ergens een lege plek? Luister nogmaals met de klas naar de opname en laat de leerlingen bij elke groep tenminste 1 woord opschrijven.

Sjostakovich 8

Dit stuk heeft Sjostakovich geschreven ter nagedachtenis van de slachtoffers van fascisme en oorlog. Hij schreef dit stuk in Dresden waar hij de puinhopen van de bombardementen van de tweede wereldoorlog zag.

- **'SFEER-SELFIE'**
Maak met de kinderen een **TABLEAU VIVANT** (stilstaand beeld) om de sfeer van het muziekstuk te visualiseren. Verdeel de klas in 4 groepen en geef ze één van de categorieën; emoties/gedachtes/oordeel/orkest en zet de muziek aan.
Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

*'We maken een **SFEER-SELFIE** met de klas. We gaan nog eens luisteren naar muziek en terwijl jullie luisteren poseer je met je groepje alsof je een **SELFIE** gaat nemen. Denk eraan dat je **SELFIE** moet passen bij de categorie die jullie als groepje gekregen hebben. Je moet dus met elkaar (snel) nadenken hoe je dat wilt gaan uitbeelden. Denk aan je lichaamshouding en je gezichtsuitdrukking. Je mag ook objecten uit de klas gebruiken. Als de opname stopt moet iedereen stil staan voor de foto.'*

- Maak echte foto's van de groepjes en als aandenken voor de klas ook een foto van alle groepjes samen.
- Herhaal de opdracht nog een keer: deze keer mag 1 groepje kijken.
Zij lopen als het muziekstuk klaar is rond om de andere selfies te bekijken. Wat zien ze allemaal?

DOELEN BIJ SJOSTAKOVICH

Kinderen ontwikkelen een luisterhouding en leren hun mening te geven
Kinderen leren muziek en de sfeer of stijl van muziek te vertalen naar een beeld

EXTRA OPDRACHT

Ben je dol op het maken van SELFIES? Herhaal de opdracht dan ook met andere muziekstukken.